

KERKENRAADSNOTULEN NEDERLANDS-HERVORMDE GEMEENTE AALTEN

Toen in 1598 een vrij groot aantal parochianen samen met de kapelaan Anthonius van Keppel vanuit de rooms-katholieke kerk was overgegaan naar de reformatorische kerk, werd de kapelaan ook de eerste voorganger van de Aaltense kerk. In 1633 werden pas de eerste kerkeradsleden benoemd, maar wie dat waren is niet genoteerd. Pas als in 1645 ds Monhemius van Zelhem zijn intrede doet in Aalten, wordt er begonnen met het noteren van de namen van de leden van de kerk. Ook worden er dan notulen gemaakt van de kerkeradsvergaderingen. Het lijkt erop dat er alleen vergaderd werd als de predikant dat noodzakelijk achtte. De notulen lijken ook door hem te zijn opgesteld. De eerste periode, waarvan notulen bekend zijn, loopt van april 1645 tot april 1650. Daarna staan er 15 jaar geen verslagen in dit oudstbekende boek. In 1665, na de komst van ds. Henricus Viti sr., wordt de draad weer opgepakt en wordt er weer in hetzelfde boek genotuleerd. Onderstaand vindt u de transcriptie van de notulen op de folio's 36 t/m 41 verso uit de periode 1645-1650 en een register van namen die erin genoemd worden. Vervolgens een transcriptie van de notulen 1665-1763 op de folio's 43 t/m 70 verso. Waar nodig staat er tussen accoladehaken een verklaring van een woord of zinsdeel.

Transcriptie: Hans Ligterink

Register van plaats- en persoonsnamen notulenboek N.H.gemeente Aalten 1645-1650
Bron: Archief N.H-gemeente Aalten, 1632-1945, inv.nr 1-3 Gem.archief Aalten

Aalten/Alten	36,36v,37v,38v,39,39v,41
Anholt	37,38,38v
Arnhem	38v
Basten van, Hendrick	38,38v
Bocholt/Bucholtz	37v
Boomkamp, Hendrick	39,41v
Bothorn(ius), Johan(nes) (schoolm.)	41,41v
Bouma de, Gellius (dominee)	36,40
Braeckelt van, heer	37
Bredevo(o)rt	38v,39v
Brethouwer, Derrick	40v
Brincke ten, Hendrick	36v,39
Brincke ten, Jan	38,38v,40v
Bucholtz van, Hendrick	40
Buckell te, Gerdt	36v,39
Crusius, Bernhardus (dominee)	36
Dalhuijss, Enneken	40
Deventer	37
Doeinck, Gerdt	36v,38v,39
Elferfelt ab, Matthiae (voogd)	36v,38
Evers, Erich	41v
Evers, Hermen	39
Garwiens, Bernt	36,38v
Gelder	38,38v
Grevinck, Gisbert	38v
Hardt de/Haart de	37v
Heijkinck, Jan	39,41v
Hermensen, Jurriën	37v
Hessische garnizoen	41
Janknecht, Hendrick	40v
Janknecht, Peter	36v,39
Jooden de	39v
Kappers, Jan	39,41v
Karnebeck, Judith	37,37v,38
Kemping, Hendrick	36
Kloss/Closs, Willem	36v,38v,39
Kockers, Jan	36
Kolwagen, Hendrick	40
Kolwagen, Wessel	40

Krämer, Anthon(io) (notaris)	37v
Lauwick, drost	39v
Lichtenvo(o)rde	36v
Loecken, Enneken	40
Lo(e)cken/Löcken, Jan	38,38v,40
Locken, Gerdt	38v
Locken, weduwe	38
Martini, Jacob(um) (schoolmr.)	41
Messinck, Hendrick	40
Miste	38v
Monhemius, Arnoldus (dominee)	36,37,37v,38v,39,39v,40,41v
Munster van, Catharina/Trine	38,38v
Nachtegall, Jan	38,38v,41v
Perboom, Hendrick	36
Prins, Jan	36,39
Reess	41
Re(i)nsinck, het goed	38,38v
Rengerdinck, Willem	41v
Richels, Engelbertt	41v
Rockholtz, Enneken	40
Rodde ten, Trine	39
Rumpius, Samuel (schoolmr.)	40,40v
Saeltjens, Jan	36v,38v,39,41v
Schaers, Bernt	41v
Schöppingen van, Christina	37v
Stein zum, Gerrit	37,37v,38
Tambell, Jan	36
Umbgrovij, Magni (ds v. Zelhem)	36v
Utrecht	37
Vastenburg/Nieuwenhuijs, Jan	39,39v
Volckerinck, Schwers	40
Wesselinck	38
Westerhoff, Bernt	37v
Wijchers, Jacob	40
Wilkinck, Jurriën	37v
Winterswijk	38v
Wourde ter, Fredrick	39,39v
Wulsium, rector	41
Zelhem/Selheim	36,36v
Zutphen	36,38,38v

Acta Consistorij Altensis ab Anno 1645

Op den 23en aprilis sijn wij in den naem des Heeren vergadert en is naer aanroepinge van Goodes heijligen naem beschlooten visitatie en anteijskninge der naemen der communicanten van die gemeente, so in 't dorp als oock in den burschappen. Oock is die voogdt, ingeroepen sijnde, ingestaen en gevraegtt watt antwortt hij gekreegen tot Zutphen op sijne commissie; heeft geantwordt dat naer langem debat dominus Gellius de Bouma en dominus Bernhardus Crusius consentirt hebben het halve salarium van Selheim, tot betalinge Arnoldi Monhemij; die andere helfte souden die van Alten an hem betaelen conform haere promesse davon voor deesem gedaen. En sijn wij naer dancksegginge tot Gott gescheijden.

Op den 22en majj sijn wij in nhamen des Heeren vergadert en is, naer anroepinge van Goodes heijligen naeme, het register van die naemen der communicanten, glijck die gefonden sijn in die visitatie voor Pinxtren, en is beschlooten dat sij naer Pinxtren sullen in 't kercken-boeck rein en suijsver geteijckent worden.

Voort is hett different tuschen Hendrick Perboom en Hendrick Kemping sijnen schoonschon affgemaect.

Is oock mede het verschill tuschen Jan Prins en Jan Kockckers, glijck oock tuschen der beijder vrouwen affgedaen.

Jan Tambell te vermhanen dat hij het suijspen, als oock hett speelen beij en in den gelagen sall laeten anstaen.

Op den 18en junij sijn wij vergadert geweest in den naemen des Heeren en is naer anroepinge van Goodes h[eijligen] naemen beschlooten dat men om die onwetlicke beijwhooningen en beij-schlappingen der ondertrouwden luijden voor die copulatie te verhinderen, van den predickstoell sall openbaeren dat sulcke opentlick voor der gemeente sullen bestraefft worden beij der copulatie. En is volgens voorgesteld dat men die naemen der ledemaeten erste well doorsien en alsdan in kerckenboeck inteijcknen sall. Darop wij in goede vrede, naer dancksegginge tott Gott, gescheijden sijn.

Acta Consistorij Altensis

Op de 2en julij sijn wij te samen gekoomen door Goodes segen en is naer anroepinge van Goodes heijligen naemen voorgeleesen domini Magni Umbgrovij, pastoris tot Sellum, fordringe van datt halve vierdestheill jaers, warop die voogdt, ingeroepen sijnde, geantwortt heeft te willen domino pastori Umbgrovij schrijven dat hem haest betaelinge sall geschieden. Warop voorgesteld is dat men toerustinge der gerff-kamer opdat men darin vergadren als oock maeckinge einer tafell darin versoeken soude. Eijndelijk sijn wij naer dancksegginge in lieffde gescheijden.

Op den 29en julij sint tot Alten koomen die eerwaarde heeren inspectoren en hebben doen tesamen roepen den eerwaarden kerckenraett, 't welck oock geschiet is, en is naer anroepinge van Goodes heijligen naem naerfraeginge geschiet naer hett prediken van Goodes h[eijligen] wortt, die catechizatie, bedieninge der h[eijlige] sacramenten ten ersten; ten andren naer die antiejckeninge der naemen van die gedoopte kindren, echtelujden en der communicanten en also befonden dat sulcks in allem niet geschiet, is gelast dat sulcks in toekomende neerstig soude geschieden en gedaen worden. Sint also in lieffde, naer dancksegginge tot Gott, gescheijden.

Anno 1646 op den 4en februari is die eerwaarde kerckenraet tesamen koomen en is, naer anroepinge van Goodes heijligen naem, verkiesinge geschiet van nieuwen ouderlingen en diaconen en sijn mit meisten stemmen uijt veelen verkoosen tot Hendrick ten Brincke en Willem Kloss, Jan Saeltjen en Peter Janknecht tot ouderlingen, en tot diaconen Bernt Garwiens, Gerdt Doeinck en Gerdt te Buckell, denwelcken sulcks is angedient. Naer gedaener dancksegginge sijn wij in vrede gescheijden.

Die confirmatie{bevestiging}, so der ouderlingen als der diaconen, is den 22en geschiet. Is denen van Lichtevorde tot bouwinge van eine nieuwe kerck beloofft vijfftig gulden in tegenwoordigheit van beijden heeren kerckenmeistren en heeren voogt Matthiae ab Elferfelt. Warop wij naer gedaener dancksegginge tott Gott in vrede sijn gescheijden.

Acta Consistorij Altensis

Op den 2en Aprilis 1646 is den eerwaarden kerckenraet tesamen geroepen en is, naer anropinge van Goodes heijligen naemen, voorgedraegen door pastorem Arnoldum Monhemium die oorsaecke der gelegter vergadringe, warop vorts ingestaen sijn dreij mannen van Anholt. Einer, Gerrit zum Stein genant, proponirde dat hij voorongefher twee jaeren, naer langer conversatie en freijeragie, getrouwt hadde Judit Karnebeck binnen Deventer, mit voorgaende erhinringe dat, indien sij Judit darin schwerigheit hadde, dieselve trouw soude restituëren. Judith doch geantwortt: "Gij mocht teergelt van doen hebben." Hadde hem also eine ducat restituërt in continentie en voor haer ein patakun{zilveren munt} behouden, welcke sij oock tot nochtue beij haer behalden, maer voor vierthien dagen erst weder gesant en dat houwelick refuseert{geweigerd}, mit welckem also comparant niet te vreeden, hebbende van haer oock ein haernaelde. Versochte dat die eerwaarde kerckenraett Judith en den ouders sulcks wilde believeen voor te houden, om te moogen weeten oorsaeck van weijgringe, want hij niet gedachte te desisteren{op te geven}. Warop compareerde Judith Karnebeck, seggende ontfangen te hebben einen rijcksdaler, maer mit conditie van sodanige worden dat, indien haere ouders (sonder welcker wille sij sulcks noch nu noch in ewigheit gedachte te doen) sulcks wilde consentiren{goedkeuren}. Maer als sij dieselve darover hadde consulert{geraadpleegd}, sulcks hebben affgeschlagen en geweiigert toe te laeten. Warop sij dan oock dem comparant Gerrit zum Stein sulcks hadde opgeschreven, ein tijtlang naer genhomener affspraeck. En vermetz sij sodanig gelt wederom te seijnden door frembden niet geraetsaem gefonden, te mehr diewilen zij mit sijnen heer geen faste huijsshoudinge gehatt, doch endlick vernhomen dat hij tot Utrecht waer, hadde hem door des heeren Van Braeckelts knecht die trouwe mit einem brieff onder haer eijgen hant wedergesant. Verbleeff noch dabei dat sij sulcks sonder consent{toestemming} haerer ouders, warop sij sich oock al voor hadde beroepen, nu noch in ewigheit niet wilde doen; praesentirende in den kerckenraett einen beschlootenen brieff, van hem Gerrit zum Stein geschreven, mit den rijcksdaler darin.

Acta Consistori Altensis

Die eerwaarde kerckenraet heeft darop oock onderfraegt de steeffvader Bernt Westerhoff en die moeder Christina van Schöppingen, welke rotunde{ronduit} tot antwortt gaven dat sij dat houwelick nimmermehr hadden ingewilliget, wisten oock dat haere daertoe niet geneigt waer. Jdoch seijde die moeder datt voor ongefehr ein jaer die voornoembde Gerrit zum Stein haer hadde angeferdet{aangesproken} tot Bucholtz om van haer consentz te moogen hebben haere dochter Judith te trouwen; dan hadde darop, om hem quit te worden en geen andringen mehr van hem te hebben, geantwort dat sij haer levenlang sulcks niet hadde willen toelaeten en wilde haer dochter hett doen tegens haeren will, soude sij hem en haer aff te schnijden oorsaeck hebben en konde daertegens anders niet als schreijen en weenen. Seijden oock om mehr redenen te geven waren ongehouden.

Dit altesamen is beijden partiën voorgeleesen en gefraegtt off sij oock noch dabeij te doen hadden{iets aan toe te voegen hadden} en Neen geantwortt hebbende, sijn uijtgestaen{weggegaan}.

Die eerwaarde kerckenraet befondt dat houwelick clanculier{heimelijk} en deswegen nar Goodes wortt en lantsplacaten ongeoorloofft te sijn. Praesentirde nachmals an Gerrit zum Stein voornoembden brieff mit den rijcksaelder darin, diewelcken hij te accepteren verweijgert en erscheen voortz mit Anthonio Krämer, seggende notarius publicus te sijn, protesterende van sijn praetensie niet te willen wijcken, maer nu en te allen tijden dabeij te willen verblijven, biddende van den eerwaarden kerckenraet hiervan eine copie te moogen hebben, d'welck hem toegestaen is.

Op den 13en Aprilis heeft Gerrit zum Stein einen brieff an pastorem Monhemium gesonden, onder andren versoeckende darin, sofern Judith Karnebeck mit ijmant anders quame te verlooven, dat men haer verweijgren soude te proclameren en te copuleren.

En vermetz Judith sich in folgender tijtt mit einen kooperschlager Jurriën Hermensen van der Hardt{de buurtschap Haart} verloofft en tot Alten davan proclamatie geschiet, hebben Anthon Krämer en Jurriën Wilkinck,

Acta Consistorij Altensis

in absentie Gerrit zum Stein, inhibitie{verbod tot voortgaan} gedaen door pastorem van Anholt en naederhant door schriftlick befell van die Raeden des Furstendombs Gelder en Graffschaps Zutphen door requeste uijtgewerckt.

Waertegen Judith van Karnebeck, associert mit haer moeder en Matthias ab Elferfelt als haeren hiertoe verkoren mombaer, hebben protestirt, versoeckende dat die proclamatiën haeren vortgang mochten hebben, beloovende affkeeringe van allem beschwaer, darvoor haer perschon en goeder mit voornoembde mombers autoritet tot burge stellende, luyt haer protest. Deswegen men dan fortgefaren mit het proclameren en sijn sij eindelick copuliret{gehuwd} tot Zutphen.

Anno 1646 den 18en augustus sijn die eerwaarde heeren inspectoren alhier tot Alten koomen en op den folgenden 19en augustus is die kerckenraet vergadert, in absentie van mij pastore, verweist sijnde, naer gedaenem gebett hebben die eerwaarde heeren inspectoren onderfraegt hoe het gienge mit den kerckendienst, mit die catechisatie en administratie der heilige sacramenten. Warop van den eerwaarden kerckenraet geantwqortt is worden dat alles well toegienge. En also sij oock naer die schoell hebben gefraegt en klagte gedaen is van die schlappigheit des schoelmeisters, is dieselve ingeroepen en van die eerwaarde heeren inspectoren tot nerstigheid in sijnen dienst en gottseligheid vermaent worden. Volgens hebben sij alles in goeder order gefonden en sijn naer gedaener dancksegginge in goeder vrede gescheijden.

Op den 25en november 1647 is die eerwaarde kerckenraet vergadert op 't ver-soeck van die eerwaarde heeren doctoren Basten en Wesselinck en der pastoris selfs en sijn darin oock compareert -neffens beijden heeren doctoren- Jan Nachtegall, provisor, en Jan ten Brincke. Warop voorgesteld is die orsaecke der vergadringe, te weeten het oopenen van hett testament van saligen Jan Loecken, darin hij het goet Rein-sinck heeft, mit sijn moeder noch levendich, an die armen alhier gemaect, hettwelck geopent en van H. van Basten opentlick voorgelesen, oock ter praesentie van die weduwe Lockens, Trine van Munster, die sulcks heeft approbeert en laudeert{goedgekeurd en ingestemd}. Allein heeft die weduwe genoemt versocht datt haer voor haer levenlang die diensten vlas en hoener uijt hett goett mogten gelaeten worden, hetwelck haer vergunt en redelick is geacht worden. Volgens

Acta Altensis Consistorij

Folgens is Jan Nachtegall constitueert{wettig aangesteld} leendrager, om im erstem naer Arnheim te reisen en 't goet Reinsinck te leen te ontfangen tot behoeff der armen mit volkomen volmacht, die wortt tot wortt alduss lujde:

Volmacht:

Wij Hendrick van Basten, der rechten doctor en grafflicke Bergische raett, en Gisbert Grevinck, leenmannen, respective des vorstendoms Gelder en graffschaps Zutphen en des grafflicken huijses Anholt, beij mangel{gebrek aan} eines Geldrischen leenmans, tuijgen en bekennen hiermede dat bij vergadringe des kerckenraets voor ons in die kercke tot Alten erscheenen sijn die eerwaarde en edele Arnoldus Monhemius, praedicant, en voorts Willem Closs, Jan Saeltjes, Bernt Garwiens, Gerdt Doeinck en Jan ten Brincke als kerckenraeden en hebben in die beste en bestendigste forme rechtens geconstitueert en volmachtig gemaect en maecken volmachtig krafft{krachtens} deeses Jan Nachtegall, der armen tot Alten provisor, om tot behoeff der armen tot leen te ontfangen het erve en goet Rensinck, glijck datselve mit sijn toebehoor in den ampte van Bredevort, kerspels Winterswijcks en bourschaps Miste is geleegeen, leenroerig an den vorstendom Gelder en graffschaps Zutphen, als ein bourgleen te Zutphenschen rechten, mit ein pont goets gelts te verhergewerden{een gift aan de leenheer}, allermaeten hetselve leengoett door affsterven van saligen Jan Loecken op den armen des dorps en kerspels van Alten, mit gedaene renunciatie{afstanddoening} van desselffs Loecken moeder, Catharina van Munster, weduwe van salige Gerdt Locken, is gedevolveert{toegevallen}, glijck sulcks des vorgemeltens. Jan Locken dispositie{beschikking} op den 20en julij deeses 1647 jaers te Arnheim voor den heer statthouder en Mannen van Leen bestediget, breeder is uijtwijsende. Warvan obgemelte Jan Nachtegall, als in deesem genomineerde leendrager, an welgemelten heer stathouder deeses vorstendoms van leenen sall hulde en eijdt van getrouwigheid doen en belooven al hetgeene conform de dispositiën voorseijt en vorts naer natuijr des leengoets te doen wat ein getrouwe leendrager toestaat. In oijrkonde der waerheit is deesen, beij mangel van ein gewoonlick kerckensegel, mit het signet{handzegel} des heeren pastoris en onser leenmannen vorseijt pitschafften{bezegeling}, sampt des heeren predicantsen kerckenraets onderteijckninge, befestiget. Geschiet in der kercken tot Alten den 25en november 1647.

Arnoldus Monhemius pastor

Willem Kloss

Jan Saeltjes genant Locken

Jan ten Brincke

Bernt Garwiens

Gerdt Doeinks

Hendrick van Basten

Gisbert Grevinck

Acta Consistorij Altensis

Op den 11en Martij 1648 is die eerwaarde kerckenraet vergadert en is naer anroepinge van Goodes heijligen naem sijn door heeren pastorem Monhemium voorgedragen die oorsaecken der vergadringe op dien dag extraordinaris geleiijt, te weeten deese:

Ten 1^e: die openinge des armenstocks om eenig gelt daruijt te nhemen om an die armen uijt te deijlen.

Ten 2^e: om nieuwe (om nieuwe) ouderlingen en diaconen op ~~op~~ die plaetze des affgestorvenen Peter Janknechts en Hendrick ten Brincke en des aftredenden Wilhelm Kloss, Gerdt Doeinck en Gerdt te Buckels, affgaenden diaconen, te erwehlen.

Warop die stock geopent is, eenig gelt daruijt geligt en gedeijlt onder die armen luijt register davan.

Darnae is men getreden tot die verkiesinge en sijn mit meijsten stemmen verkoosen tot Jan Saeltjens die doen noch bleeff, Gerdt Doeinck, Herman Evers en Jan Prins tot ouderlingen.

tott diaconen Hendrick Boomkamp, Jan Heijckinck en Jan Kappers, welcke sijn confirmeert{bevestigd} den 29en Martij 1648.

Anno eodum die{dezelfde dag} 29 Martij, naer confirmatie der ouderlingen en diaconen, is die eerwaarde kerckenraet vergadertt

om die reeckningen der affgetreden en diaconen te oversien, naerdatt die proclamatie darvan dreij sondagen naer einander geschiet wass en is ontfang en uijtgaaff glijck en effen gefonden, namblick 420 gulden 1 ½ stuijver.

En sijn die diaconen voor haeren getrouwen dienst bedanckt.

Darop is men getreden tot openinge des armenstocks.

En sijn gefonden als volgtt: an witt gelt 51 gulden 6 ½ stuijver.

Warvan daedelick uijtgegeven an onse kerspels en andre armen tesamen 30 gulden 8 stuijver. Die ovrije pfenningen sijn den diaconen medegegeven om darvan te deijlen an die armen.

Anno 1648 den 6en augusti sijn in den eerwaarden kerckenraet verscheenen, naer geëindigter catechizatie, Jan Vastenburg offte ten Nieuwenhuijss mit sijn huijssvrouw Trine ten Rodde, beijde ledemaeten der gemeente, klagende over Frerick ter Wourde, oock littmaett der gemeente, dat sijn hem Vastenburg gescholden voor einen racher{deugniet}, versoeckende datt hij sulcks soude bewijsen oft beij gebreck dessen opentlick en wederroep doen en bidden om vergiffnisse.

Warop Frerick compareert is, derwelcker sulcks voorgedragen is, warop sijn geantwortt dat sijn sulcks well gesproocken hadde, maer dat het in haestigem gemoet geschiet waer, maer dat sijn het geensins bewisen konne.

Voiygende dabeij dat sij noch van Vastenburg noch van sijn huijssvrouw niet wiste als alles guts, biddende dat sij haer sulcks wilden vergeven en fortan mit haer in lieffde en vrede leven. hettwelcke van Vastenburg en sijn huijssvrouw geschiet is en sijn beijde partiën alsoo versoont en vergleecken. Ten laetsten vermaent van vortan sich te wachten voor schelden en convitieren{kwaadspreken} en, gelastert sijnde, die rechte wegen tot verglijck en versoeninge in te gaen. En is hierop Vastenburg op sijn versoeck attestatie belooft en gegeven mit onderschrijvinge pastoris loci; also gedaen in onse kerckliche vergadringe den 6en augusti 1648.

Op den 9en september 1648 is die eerwaarde kerckenraett, des voorigen dags vermaent sijnde, in den naeme des Heeren vergadert en is, naer gedaenem gebett, die oorsaecke der vergadringe van den heer pastor voorgedragen, welcke deese wass: Also men verstaen hadde dat die jooden niet allein ein kindt beschnijden soudent, maer oock darbeneffens andre stucken haeres ongeoorlooffden Goodesdiensts wilden pleegen, was dartegens te doen was. Warop geresolvert en nhoodig geacht dat men sulcks an dem hern drost Lauwick openbaren en verschoninge dessen versoecken soude, welck geschiet als volgt: Also ons voorkoomen is dat die jooden niet allein ein kindt werden beschnijden, maer oock andre ongeoorlooffde joodesche superstiën{bijgelovige praktijken} en ceremoniën pleegen willen, dartoe sij dan uijt verscheijden plaetsen tesamen koomen sijn, so is 't dat die eerwaarde kerckenraett oijtmoedig versoecktt dat mijn heer Lauwick, drost tot Bredevort, sulcks will believeen te verbieden, om onses saligmaeckers Jesu Christi willen, dessen vianden die jooden sijn, denwelcken sij blasphemeren{godslastering plegen}. Uijt last des eerwaarden kerckenraets heb ick onderschreven pastor dit onderteijckent. Actum in onsen kerckenraet den 9en september anno 1648. Arnoldus Monhemius, pastor

Op den 17en september 1648 is beij vergadringe des eerwaarden kerckenraets, beij uijtdeijlinge der almosen an onse ker-spelsarmen, Jan Vastenburg en sijn huijssvrouw ingeroepen, en is naer belooftte hun copie des verdrags mit Frerick ter Wourde vergunt en medegedeijlt. En hebben gedachte echteluijden anbelooftt daermede niets te willen tenteren{in het werk stellen} tott unrust van die andre noch tot unlust van den eerwaarden kerckenraet, 'twelck sij beijde houden voor Gott anbelooftt.

Acta Consistorij Altensis

Op den 6en december 1648 hebben Jacob Wijchers en Schwers Volckerinck, bloetverwanten van Enneken Dalhuijss, die proclamationen gestaect tuschen Wessel Kolwagens en Enneken Rookholtz, weduwe van saligen Jan Löcken, diewielen nu gemelde Enneken Dalhuijss van Wessel Kolwagen beweegt soude sijn geweest hem sijnen fleischlicken willen te doen. Warop oock des folgenden sondags die proclamationen sijn blijven steecken den 10en huius {dezer maand}. Maer hunluijden is op versoek Hendrick Kolwagens, comparerent in den eerwaarden kerckenraet en sulcks geschiet te sijn nomine de loco filij {plaatsvervangende zonen} leugenent geschreven van heren pastore Monhemio. Maer daer is van hun niets op geantwortt en soude men folgenden sondag in het proclameren {afkondigen} fortgegaen sijn, soo niet inhibitie {verhindering} was geschiet ten ansien van Enneken Rockholtz. Want op den 13en december is einen brieff gekoomen van heren inspectoren Gellio de Bouma, darin hij die geboden staeckt vanwegen en op 't versoek van Hendrick van Bucholtz, diewelcke voorgaff dat hij sich mit Enneken Rookholtz ehelich versproecken hadde en belooffte van trouwe gedan ten 1^e. Ten 2^e dat sijn, Enneken, van hem daerop trouwe ontfangen. Op den 18en is die brieff heeren Gellij in den eerwaarden kerckenraet voorgelesen en is darop Enneken Rockholtz, citert {gedaagd} sijnde, compareert {verschijnt} mit Hendrick Kolwagen en die brieff repeteert. Enneken Loecken heeft darop ad 1 en 2 rotunde {ronduit} geantwortt: negerde. Hetwelcke domino Gellio de Bouma overgeschreven is op huijrluijden begeeren, doch ist geen antwort koomen. Allein op den 23en verscheen Hendrick Messinck mit noch einen andren, versoekende dat die geboden mochten blijven steecken, want hij wilde Enneken genoombt in eweigheitt niet verlaeten en bewijsen watt sijn voor hadde gegeven. Dartoe hem dingsdag naer Kersmiss gestelt van heeren pastore. Maer also hij niet compareert is, is men vortgegaen in den proclamation en sijn Wessel Kolwagen en Enneken Rockholtz op den 1en januarij 1649 in haer houwelick befestigt en copuleret.

Op den 31en december 1648 heeft, naer affgedaener catechizatie, dominus Samuel Rumpius, ludimagister {schoolmeester} Altensis, versocht schriftlich sijn demissie {ontslag} en ehrlich afscheijdt van sijnen dienst wegen verscheidene redenen en dat op gewisse conditiën. Welck versoek den eerwaarden kerckenraett voorgeleesen is, warop, naerdien pastor Monhemius einige protestatie en vermaeninge gedaen hadde, geresolveert ist worden dat men hem sijn versoek soude toestaen, doch nhoodig geacht dat men den ouden

Acta Consistorij Altensis

kerckenraet, voogdt, kerckenmeisters en andre ledematen den folgenden sondag soude convoceren {uitnodigen} en doen in den kerckenraet verschijnen opdat hun dat versoeck voorgedragen wierde en men vernemen mochte oft oock ijmant ijetz dartegen hadde, welck geschiet en sijn op den 7en januarij 1649 in den kerckenraet verscheenen die oude kerckenraet en mit den die voogdt Jan ten Brincke, Hendrick Janknecht, Derrick Brethouwer, welcken het versoeck Samuelis Rumpij de novo vorgeleesen is. Warop, naer gedaener omfraginge, mit aller en gemeiner stemmen hem sijn versoecken demissie ingewilliget, welck alduss luidende: Domino Samueli Rumpio is ingehoudigett, naerdien hem dieselve mundelick van heren pastore in den eerwaarden kerckenraet, ingeroepen sijnde, tot dien einde was bekent gemaect geworden ter praesentie van allen bovengenombden.

Warop men naederhandt, om die schoeldienst wel te versien, men an Jacobum Martini, schoeldienaer der reformirten, geschreven heeft om te vernemen off sijn eerwaarde niet soude believe het beroep naer Alten an te nhemen als sulcke hem offereret wierde.

Warop hij geantwort heeft: Neen, mit bejfuiging van redenen.

En naerdien men eine geruijme tijt stijll gewest, totdat men verthoonde dat het Hessische guarnisoen vertrecken soude, heeft men wederom aen hem versocht als vooren, maer heeft het andermaell affgeschlagen mit seeckre protestatie.

Hetselve is naederhandt geschiet mit Johanne Bothornio, scholdienaer tot Reess, diewelcke belooffde, per brieve, over te koomen om die condition te besien. Maer also hij niet compareerde, heeft men secundo hem geschreven, maer heeft het doen plat affgeschlagen, bejbringende redenen.

Inspector

Op den 22en maj 1649 sijn die eerwaarde heeren inspectoren angekoomen om te visiteren, warop die eerwaarde kerckenraet is tesamen geroepen en naerdien soveel leden compareert en vergadert waren als derselver te finden waren, hebben die eerwaarde heeren inspectoren, naer 't gebett, die oorsaecke haerer ankombste openbaertt.

En volgens naer allen stucken des ministerij {moderamen} inquirerende {informerende}, hebben fonden alles te geschieden naer behooren.

En vermetz sij naer den schoeldienst fraegden, is haer openinge gedaen hoe het nu stoonde en wat men in 't toekomende doen soude, warop sij in vrede en lieffde sijn demittert {van hun verplichtingen zijn ontheven} worden

Op den achtentwintigsten maj heeft dominus pastor, uijt last der eerwaarde kerckenraet, an heeren rectorem Wulsium betreffend sijnen shon, die noch studeert, geschreven opdat men weeten mocht off niet dieselve die vocation {benoeming} tot den schoeldienst alhier annhemen soude, sofern hem dieselve offerirt wierde.

Warop antwortt gekoomen, darin die vader des shons wegen sich hoche-lich thut bedancken vermetz die shon sijn studie wilde absolveren {voleinden}.

Op den vijffden augusti, naer mijn wederkombste, is voorgestelt:

Primo behoerlich danckbarheitt tegen mijn heer den drost en voogt wegen het verhindren des voorgenhomen papageij-schieten.

Secundo ankombste hern Johan Bothorn om die condition te besien.

Op den 6en augusti sijn in die kerck verscheenen, neffens den eerwaarden kerckenraett, die voogt, kerckemeisters en verscheidene ingesetene des dorps om te accorderen mit hern Bothorni, 'twelck oock geschiet is, voor soveell dat men hem heeft voorgelegen wat hij jaerlicks soude genieten voor sijnen getrouwen dienst.

Warop sijn eerwaarde gesocht heeft dreij dagen respijt om sich te bedencken, 'twelck hem oock toegestaen is.

Op den daerden dag is ein expressen mit brieven an hem gesonden om sijne resolution te vernemen, welcke gekoomen is, doch onder einige conditiën darbeij gefuijgt sijnde, welcke sijn onderschreven op den 12en augusti naer die erste praedicatie, en sijn hem mit die vocation denselven dag toegesonden.

Ondertuschen heeft pastor Monhemius an die eerwaarde heeren inspectoren overgeschreven die daet van Jan Nachtegall in die kerck gepasseert tegen den scholmeister, warop antwort en advis wat darin te doen staet verwacht wordt.

Op den daertienden augusti is die schriftliche resolution hern Bothornij ankommen, warin hij den beroep anneemt en beloofft in kortem te willen koomen om den scholdienst alhier te betreden. 'tWelck oock geschiet ist, want op den 28en september is hij mitt vrouw en kindren en huijssraett angekoomen alhier en heeft op den 5en october folgendz sijnen dienst begonnen.

Op den 23en martij 1650 is die eerwaarde kerckenraett vergadert om einige nieuwen ouderlingen en diaconen te verkiesen en sijn mit meisten stemmen verkoosen op die plaets van den affgaenden ouderling Jan Saeltjens te weeten Bernt Schaers ouderling.

Op die plaetse der afftreddenden diaconen, te weeten Hendrick Boomkamp, Jan Heijkinck en Jan Kappers naerfolgende Engelbert Richels, Erich Evers, Willem Rengerdinck.

Diewelcke sint befestigett coram facie ecclesia {voor de kerkelijke gemeente}, naerdatt die proclamatie dreij sondagen naer malkandren wass geschiet, op den 7en aprilis ejusdem anni {van hetzelfde jaar}.

Op den 10en aprilis is die eerwaarde kerckenraett vergadert om naer te sien de reeckeninge der diaconen en om an die armen uijtt te deijlen. En sijn erstlick voorgenoomen die reeckeninge der diaconen, derwelcker ontfang wass geweest in twee jaeren, t'weeten {de jaren} 48 en 49 ---- 491 – 17 ½.

Waertegen naergesien is die uijtgaff en befonden uijtgegeven te sijn in alles ter summe van 516 – 12 ½.

Sodatt die diaconen mehr uijtgegeven hadden als ontfangen, namblick naer flijtig naersien 13 – 14.

Hierop is die stock geopent en sijn fonden 65 – 10 stuijver.

Warvan dadelick uijttgedeiijlt luyt het register der diaconen 26 – 15.

Noch mehr als 't register medebringtt 33 – 5.